

24.06/2018

שאם אדם נזכר במכיר ומדבר ממנו מיד קמה לנגד עיני רוחו דמות תבנית האיש שמדבר עליו, כך בעל זכרון מופלא כזה אם נזכר מאיזה פרשה רואה הוא אותה כתובה לפניו בספר שלמד בו, עפעפיו ישירו נגדו וקורא הוא בו כאלו זה עכשיו מסתכל בו וכרגע הסיב עיניו מהספר הכתוב לרשום בהקלף שלפניו, במעלה זו היה ר"מ.

תודיה והלכתא תפלון אין צריכין שרפוט, פי רבינו תם דבן הלכה. לכאורה מאי הוסיף הר"ת ועמש"כ בס' נפש חיה סי' ל"ב סע' י"ד לענין אי "צריך" משמע לכתחילה או לעכב. כ"א ע"א. תודיה ואין מפטירין בנביא כו' והטעם שמפטיר במנחה בתענית ולא בשחרית כו'. ואגרא דתעניתא צדקתא לעת ערב עמש"כ במרגליות הים סנהדרין ל"ה א אות ז.

תודיה אלמלא כו' ואומר רבינו תם דהיכא שיש א בסוף אלמלא ר"ל אילו לא, והיכא דכתיב אלמלי ביו"ד ר"ל אילו היה, דברי רבינו תם אלו נעלמו מהמדקדק ר' אליהו בחור בספרו התשבי ערך אלמלי, ומה שהביא מכתובות ל"ג אלמלי נגדוהו, הנה לפנינו שם כגירסת התוס', וע' בסנהדרין מ"ה א אלמלא לא זכו ישראל כו', ושם מ"ד ב אלמלא לא הקדים כו', ובעבודה זרה ה' ע"ב אלמלא לא חטאו, ועיין בהגהות הנ"ב לברכות ז' ע"א אלמלי כעסתי.

ע"ב. תודיה תנא משא"כ בתורה, פי שאין קורא אלא אחד וכו'. ע' שו"ת מן השמים לר"י ממרויש שהו"ל עם תשובות נוספות מכתבי יד סי' ע"ח ועוד שאלתי על הא דאמרינן כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר, מהו לקרות עם הקורא וכו' וראה בהגהותי שם.

תודיה ובמגילה אפילו עשרה קורין ועשרה מתרגמין. רש"י מוחק מתרגמין, לפי שאין מתרגמין בכתובים, ובתנים מחקו דודאי יש תרגום כו' — בגהש"ס מהגרי"ב כ' עיין תוס' שבת קט"ו כו' מסוגיא דהתם תיובתא כלפי סנוואתא דרש"י הכא דמוחק ומצוה לישב, והנה נודע הסיפור ממחלוקת רש"י ור"ת בסודר פרשיות התפלין כשהראו לר"ת תפלין מגניזה שהיו הפרשיות כסדר רש"י וחפצו להוכיח מזה שמקדם נהגו כרש"י, ענה הר"ת ואמר היא הנותנת שגנוזם מפני שפסולים הם, כן בענין המדובר בזה, בעלי התוס' הוכיחו שבימי האמוראים היה מציאות לתרגום, ורש"י מביא מכאן ראיה לשיטתו שאין בו קדושה ושלא נתקבל כהאונקלוס ולכן נגנו, וע' רש"י קדושין מ"ט סע"א וברין שבת ס"פ כל כתבי, אבל דע רש"י מציאות תרגום כתובים כאשר העיר הגר"צ חיות בספרו אמרי בינה מרש"י תענית י"ח א, מגילה י"ג ב, חגיגה כ"ב ב (וע' הגהות הגר"צ"ח סוף תענית ששכח דברי עצמו), ויש להוסיף עוד מרש"י כתובות כ"ג סע"א שהביא מתרגום איוב ל"ז מצפון זהב יאתה, וכן בפירושו לתהלים י"ב ז, ע"ד י"ט, פ"ג יא, ומש"כ "וינתן" הנה נקטו כן גם בתוס' בבא בתרא ט"ז ב ד"ה ככוחלא (ויתכן שצ"ל ויית ור"ל וירושלמי תרגום), וע"ע בזהר פנחס רנ"ו סע"א ובנצוצי אורות שם.

דתני ר"ש אין פוחתין מעשרה פסוקים בכהנ"ם, וידבר עולה מן המנין, ע' ברכות י"ד א דבר אל בני ואמרת אליהם לא הוי התחלה כו' וראה מש"כ במקור חסד לס' חסידים סי' תתצ"ב. כ"ב ע"א, כל פסוקא דלא פסקיה משה אנן לא פסקינן ליה, עמש"כ בס' נפש חיה מהדורה שניה במלואים בסה"ס לס' נ"א באריכות.

דרב איקלע לכבל בתענית צבור קם קרא בספרא כו'. עמש"כ בס' נפש חיה סי' תכ"ח סע' ז. ע"ב. רש"י ר"ה לא אסרה תורה, בפס' זה אלא שלא יעלו רצפת אבנים בכהנ"ס דוגמה של מקדש — עיין בהגהותי מקור חסד לס' חסידים סי' י"ח אות ע"ב.

כ"ג ע"א, הני שלשה שבטתא חמשה כנגד מי, פליגי בה ר' יצחק בר נחמני וחד דעמיה ומנו ר' שמעון בן פוי, ואמרי לה ר' שמעון בר נחמני וחד דעמיה ומנו ר' יצחק בר נחמני ואמרי לה ר' שמואל בר נחמני ח"א כנגד ברכת כהנים, וח"א כנגד שלשה שומרי הסף, חמשה מרואי פני המלך, שבעה רואי פני המלך — בס' שם עולם אות ע"ה הבאתי דמצינו כעין זה בשבועות ט"ז ב וכמה שיעור שהיה פליגי בה

ובכן לו הראתה אסתר באצבעה למולו היתה פוגמת בתהלוכות ונמוסי מלכות אך מן שמיא הטו את ידה.

וחמת המלך שככה כו'. במהרש"א: אע"ג דכבר כתוב שכך חמת המלך מ"מ לא לגמרי שכך כו', וכן מפורש במדרש רבה שם "בשך" אין כתיב כאן אלא "כשך" שכך ולא שכך וכו'.

ע"ב. שכל זמן שכרוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה, במהרש"א כ' קצת קשה ברוך גופא למה לא עלה כו', ויעיין במדרש שיר השירים פס' וקמתי אני וגו' שמפורש ברוך בן נריה היה אדם גדול וישיש אפילו בגלטיקא לא היה יכול להטען וכו', וע' בנודע ביהודה מה"ת או"ח סי' ק"ו.

י"ז ע"ב. מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים וכו'. אשר הוסיפו בתקופת אנשי כנסת הגדולה על מנין שבעים שסמך משה והתמיד דור ודור עד חתום הסנהדרין, יעוין בספרי יסוד המשנה ועריכתה פרק א ובסה"ס שם בירורים ודעת לגפושך יונעם.

תקנו י"ח ברכות על הפרה, הנה הכא נקטו סדר של הברכות האמצעיות אבל בשלש הראשונות ילפו אך מנין שאומרים אבל לא נחתו לברר טעם סידורם, ובס' נפש חיה סי' קי"ב כתבתי שיתכן כי המה מקבילות לסדר אבות העולם מיסדי התפלה, הראשונה מגן אברהם ע' פדר"א ס"פ כ"ז עמד אברהם והיה מתפלל לפני הקב"ה אמר רבון העולמים לא בכח ידי עשיתי כל אלה אלא בכח ימינך שאתה מגן לי בעוה"ז ובעוה"ב כו' וענו העליונים ואמרו בא"י מגן אברהם עכ"ל, השניה מחיה המתים רומז על יצחק שהיה בו תחיית המתים כמבואר בפדר"א פ"א כיון שהגיע החרב על צוארו פרחו ויצאה נשמתו של יצחק כו' וראה יצחק תחיית המתים (ועמש"כ שם לבאר בזה הפיוט במנחה ליוה"כ לפניו יקימנו ונחיה, בצדק אב נחיה כו' עיי"ש) באותה שעה פתח ואמר בא"י מחיה המתים, ואחרי כן נסדרה ברכת האל הקדוש מרומז על יעקב כמבואר בפדר"א ס"פ ל"ה נפל יעקב על פניו ארצה לפני אבן השתיה והיה מתפלל לפני הקב"ה ואומר רבון העולמים וכו' וענו העליונים ואמרו בא"י האל הקדוש, וכמרומו בגמ' והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו.

י"ח ע"א. ואר"א מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנאמר ויקרא לו אל אלהי ישראל, ע' בראשית רבה ר"פ ע"ז ושם ס"פ ע"ט אתה אלהי בעליונים ואני אלהי בתחתונים, וראה בפ"י הרבינו בחיי פ' תשא פס' והיה כל מבקש ה' גו' היה הכתוב ראוי לומר כל מבקש משה, אלא מכאן שנקרא משה בשם המיוחד כו' הוא שכתוב ותלך לדרוש את ה' וכתוב ויאמר לה ה' כו', וטעם הדבר כי הדבק בדבר נקרא על שם הדבר שנדבק בו כו', וע' זהר בא ל"ח א מאן פני האדון ה' דא רשב"י וראה ניצוצי זהר שם אות ג.

קראה גיפטיית עברית עילמית מרית יונת לא יצא כו' גיפטיית לגיפטים עברית לעברים כו' יצא, ע' במרגליות הים סנהדרין כ"ב א אות ה דצ"ל "עברית" במקום "עברית" דאין צורך לומר שעברים יוצאים יד"ח בלשון הקודש, אלא ערבית לעברים היא כמו גיפטיית לגיפטים וכו'.

ע"ב. ר' מונא אמר משום ר' יהודה כו' נקוט דרב ביבוי בודך (שאמר שמואל דהלכה כר' מונא) ששמואל הוא דחייש ליחידאי דתנן שומרת יבם כו' משום ריב"ב אמרו כו' אמר שמואל הלכה כריב"ב, הנה בכלל הפלוגתות שבתלמוד לא מצינו שיחוש שמואל לדעת היחיד, אמנם בכללי התלמוד שלי ברתתי בס"ד שאם כי לא חושבים דעת התלמיד ורבו כדעת שנים יען סתם תלמיד בתר רבו כרוך, עכ"ז יש לחוש לדבריהם נגד יחיד, והנה הכא אמר ר' מונא משום ר' יהודה מיהשבי כרבים כדתנן משום ריב"ב ועמש"כ לעיל ביצה י"א א.

אמר רבב"ח אר"י אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתוב, מיתבי ארשב"א מעשה בר' מאיר שהלך לעבר שנים בעסאי ולא היה שם מגילה וכתבה מלכו וקראה, אר"א שאני ר"מ דמקיים ביה ועפעפין יישירו נגדך — ישנם הרבה אנשים בעלי זכרון אשר אם קוראים איזה פסוק כמה פעמים וזכרים הם כל מה שכתוב בו בלשוננו ובסגנונו, ויש בעל זכרון פינמנולי שצורת הדף מהספר שלמדו בו נחקקה בלבם, וכמו